

ЛОГІСТИЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Розглянуто сутність та особливості логістизації виробничого процесу на промисловому підприємстві. Визначено види логістики, розглянуто особливості, функції та завдання закупівельної логістики. Розглянуто особливості процесу управління запасами.

Ключові слова: закупівельна логістика, логістизація, запаси, матеріально-технічне забезпечення.

Концепція логістики становить спосіб ділового мислення, світогляд в економіці. Вона втілюється через сукупність певних дій, що мають специфічну спрямованість в управлінні виробничо-господарською діяльністю. Ця сукупність дій реалізується шляхом формування, функціонування й подальшого самовдосконалення конкретних логістичних процесів.

Логістизація промислових підприємств полягає у підготовці й упровадженні принципів і методів логістики в їх діяльність [1, с. 141].

Це питання досить складне. У фаховій літературі закупівельна логістика згадується вкрай рідко. На наш погляд, власне поняття «логістика» вимагає уточнення. У зарубіжній літературі воно найчастіше трактується як процес управління рухом і зберіганням сировини, компонентів готової продукції в господарському обороті з моменту сплати грошей постачальникам до моменту розрахунку за доставку зі споживачем [2, с. 54].

Порівнявши точки зору різних вітчизняних і закордонних учених, ми бачимо, що більш правочинним є пошук не універсального визначення логістики, а формування концепції функціональних логістик, разом із закупівельною логістикою.

Найчастіше в науковій літературі виділяють кілька видів логістики:

1. Закупівельна (заготівельна, постачальницька) логістика – пов'язана з забезпеченням виробництва матеріалами й заготівлею матеріальних ресурсів. Вона вирішує всі питання, які належать до сфери матеріально-технічного забезпечення підприємства й підготовки продукції до виробничого споживання [3, с. 95].

2. Виробнича логістика – пов'язана з раціоналізацією й оптимізацією виробничих процесів. Вона стосується усіх питань організації й управління переміщенням матеріальних ресурсів (від сировини до готового виробу) безпосередньо в процесі виробництва, у тому числі надходження сировини, матеріалів і комплектуючих виробів на робочі місця.

3. Маркетингова, збутова або розподільна логістика – забезпечує найбільш ефективну організацію розподілу виробленої продукції. Це логістика, що спеціалізується на реалізації продукції, разом із її доставкою «точно вчасно» (від «дверей» виробника до «дверей» споживача) і обслуговування після продажу.

4. Додають також і транспортну логістику, що, за суттю, є складовою частиною кожної із трьох видів логістики. Кількість видів логістики можливо було б

продовжити. Внаслідок цього, на наш погляд, було б науково більш правильно вести мову про функціональні області логістики, а не про її види.

5. Все зростаючий масив інформації у сфері виробництва, обігу й фінансів, що вимагає відповідної обробки, а також розвитку засобів комунікації й комп'ютеризація господарської діяльності обумовили формування ще одного виду логістики – інформаційної.

В економічній літературі й на практиці можна зустріти також таке визначення, як складська логістика. Коло питань, яке вона уміщує, позначений самою назвою – це всі процеси й операції, пов'язані зі складуванням, зберіганням і переробкою матеріальних ресурсів у складському господарстві на всіх рівнях.

Останнім часом у зв'язку з активним застосуванням логістичних принципів, методів і підходів у сфері грошового обігу формується новий різновид логістики – фінансова логістика [4, с. 58]. Область її поширення – банківська, страхова, інвестиційна й торгівельна сфера. Вона займається питаннями управління й раціоналізації грошових потоків на всіх етапах руху наявних коштів.

Зосереджуючи увагу на закупівельній логістиці, потрібно взяти до уваги, що в країнах з розвинутою ринковою економікою близько 93% часу руху товару від первинного джерела сировини до кінцевого споживача займає його проходження по різноманітних каналах матеріально-технічного забезпечення, головним чином зберігання. Виготовлення товарів займає лише 2% сумарного часу, а транспортування – 5%. Частка продукції руху товарів становить більше 20% вального національного продукту. При цьому в структурі видатків витрати на зберігання запасів сировини, напівфабрикатів і готової продукції становлять приблизно 44%, складування й експедирування – 16%, магістральні й технологічні перевезення вантажів – відповідно 23 і 9%. Вісім відсотків витрачаються на забезпечення збуту готової продукції.

Таким чином, закупівельна логістика більшою мірою має справу із запасами товарно-матеріальних цінностей. Товарно-матеріальні запаси незмінно вважалися фактором, що забезпечує надійність системи матеріально-технічного забезпечення, її еластичне й гнучке функціонування, і були свого роду «страховкою». Формування товарних запасів означає затримку товарного обігу, тобто руху товарів з одного процесу, звідки вони вийшли у вигляді готової продукції, до іншого процесу, у який вони повинні ввійти як сировина, матеріали, паливо й обладнання. Якщо

поглянути з іншого боку, то ми бачимо, що товарний запас не може існувати без знаходження у сфері обігу.

У сучасній українській ринковій економіці процес управління запасами містить:

- визначення оптимального рівня запасів, що забезпечить мінімальні витрати на їхнє утворення, зберігання й втрати через дефіцит матеріалів;
- регулювання й контроль рівня запасів, тобто підтримка їх на оптимальному рівні.

Тому виникла необхідність інтеграції постачальницько-виробничо-розподільних систем, у яких би узгоджувалися функції забезпечення сировиною й матеріалами, виробництва продукції, її розподілу й зберігання, що становить ядро логістичної концепції управління виробництвом і запасами.

Саме в країнах з ринковою економікою ключовою метою закупівельної логістики є задоволення потреб виробничого процесу в матеріалах з максимальною економічною ефективністю.

Найважливішою метою закупівельної логістики є: оптимальне МТЗ виробництва, під яким розуміються такі його якісні характеристики, як закупівлі матеріально-технічних ресурсів відповідно до реальних потреб виробництва; організація постачання виробництва обладнанням і матеріалами в номенклатурі, обсягах, зі строками і якістю, максимально відповідною технології виробництва; мінімізація витрат на МТЗ виробництва при дотриманні вже перерахованих запитів.

Завданнями закупівельної логістики є:

- 1) збільшення надійності систем оперативного й стратегічного управління закупівлями;
- 2) збільшення ступеня керованості ланцюгом постачання;

3) оптимізація загальних логістичних витрат по всій довжині ланцюга постачання;

4) забезпечення високого рівня надійності й стабільності логістичних каналів;

5) інтенсифікація динаміки якості й структури параметрів матеріальних потоків у процесі забезпечення виробництва;

6) раціоналізація схем розташування транспортно-складських комплексів підприємства, підвищення якості транспортно-складського забезпечення підрозділів промислового підприємства;

7) забезпечення максимально можливого ступеня адекватності інформаційного потоку матеріальному з напрямку руху й своєчасності подання даних, по повноті й точності відображення параметрів останнього;

8) збільшення рівня забезпеченості закупівельних логістичних систем кадрами високого кваліфікаційного рівня, підвищення ефективності їхнього використання в закупівельній логістиці.

Функціями управління закупівельною логістикою є: вивчення виробничих потреб; планування придбань і забезпечення виробничого процесу матеріально-технічними ресурсами; організація МТЗ виробничого процесу; упорядкування матеріальних, грошових і інформаційних потоків, які пов'язані із МТЗ виробництва; оцінку, контроль і аналіз у межах закупівельної логістики [5, с.82].

Операційна система закупівельної логістики складається із сукупності закупівельних і операцій з матеріально-технічного забезпечення виробництва. Операційна система закупівельної логістики містить три підсистеми: закупівельну, функціональну й постачальницьку. Взаємозв'язок між ними зображено на рис. 1.

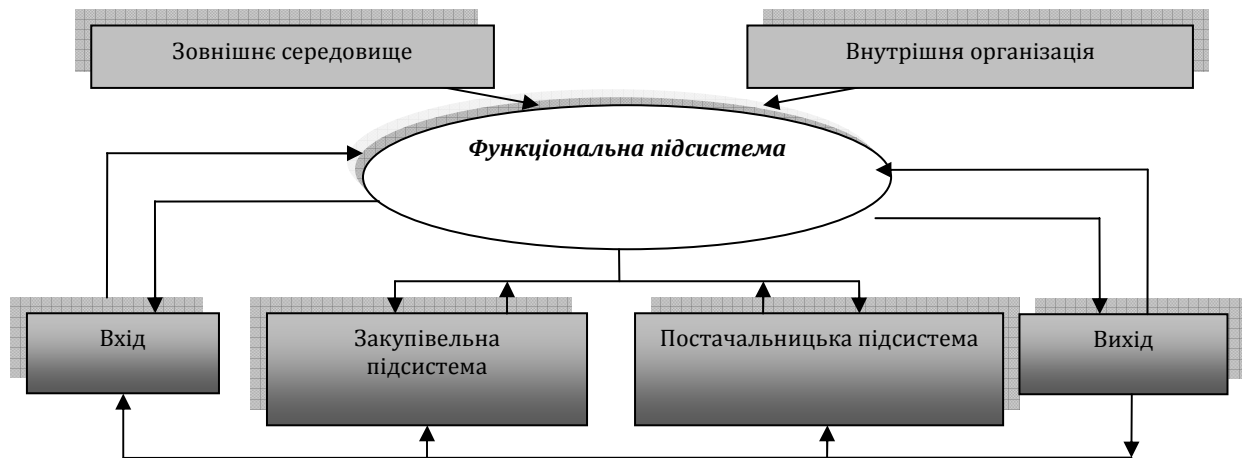

Рис. 1. Принципова модель операційної системи закупівельної логістики [5, с.83]

Постачальницька й закупівельна підсистеми в синтезі із входом і виходом операційної системи закупівельної логістики організують потік матеріально-технічних ресурсів. Постачальники, оптові бази, організації транспорту, зв'язку, постачальницькі та інші організації, які беруть участь у закупівлях матеріально-технічних ресурсів для промислового підприємства, сконцентровані на вході. Матеріально-технічні ресурси, разом із засобами їхнього зберігання, переміщення й вантажної переробки, також зосереджені на вході. Матеріально-технічні ресурси через закупівельну підсистему за вибраними каналами руху товарів потрапляють у підсистему, що забезпечує, головним завданням якої є наповнення виробництва матеріально-

технічними ресурсами. При створенні підсистеми, що забезпечує, на виході матеріального потоку ми одержуємо цілком укомплектоване матеріально-технічними ресурсами промислове виробництво.

Одним із ключових завдань логістики є мінімізація витрат з доведення матеріального потоку від джерела сировини до кінцевого споживача. Успішне вирішення цього питання можливе лише за умови, якщо система обліку витрат обігу й виробництва дозволяє виділяти кошти на логістику. Критерієм вибору найкращого варіанта логістичної системи є мінімум сукупних витрат протягом усього логістичного ланцюга.

Друге завдання логістики – формування інтегрованої системи контролю й регулювання

інформаційних і матеріальних потоків, що забезпечують максимально високу якість надходжень продукції.

Хотілося б зазначити, що логістика матеріально-технічного забезпечення – це не тільки управління матеріальними потоками, але й управління інформаційними потоками. Збільшення важливості інформаційних потоків у сучасній логістиці пов'язане з наступними основними причинами. По-перше, для споживача відомості про статус замовлення, наявності товару на складі, строках поставки товару, відвантажувальних документах і т.п. є невід'ємним компонентом споживчого логістичного сервісу. По-друге, наявність повної й достовірної інформації, з позицій управління запасами в логістичному ланцюжку, дозволяє зменшити потребу в трудових ресурсах і запасах за рахунок скорочення невизначеності ступеня попиту. По-третє, інформація підвищує еластичність логістичної системи з погляду того, яким чином, коли й де можна використати ресурси для досягнення конкурентних переваг.

Хотілося б зазначити, що в закупівельній логістиці можна виділити дві основні групи функцій: оперативні й координаційні.

Отже, оперативні – це функції, пов'язані з виконанням конкретних операцій та із прямим управлінням процесом руху матеріальних цінностей у сферах матеріально-технічного забезпечення, виробництва й розподілу.

Оперативні функції містять: управління процесом руху сировини й матеріалів, деяких частин або запасів готової продукції від пункту їхнього придбання або постачальника до виробничих підприємств або складів.

До координаційних функцій логістики також має відношення оперативне планування, продиктоване прагненням знизити виробничі запаси, при цьому не знижуючи ефективності виробничої діяльності господарюючого суб'єкта.

Все більшу актуальність логістика набуває через потребу в державній підтримці процесів руху товарів. Застосування різноманітних методів державного управління для регулювання цих процесів адекватно логістичним підходам, які застосовні й ефективно використовуються не тільки на мікрорівні підприємств і організацій-учасників процесу руху товарів, але також на регіональному й державному рівні. У цьому й полягає вплив специфічного фактору.

Наголосимо, що якщо інтереси, потреби й результати ринкових відносин визначають актуальність логістичних підходів, тоді, у свою чергу, формування логістичного управління значно впливає на вдосконалення системи цих відносин, що легко виявити при моніторингу матеріальних потоків.

Список літератури

1. Румянцев, Н. В. Моделирование гибких производственно-логистических систем [Текст] / Н. В. Румянцев. – Донецк: Изд-во ДонНУ, 2009. – 235 с.
2. Нагловский, С. А. Логистика проектирования и менеджмента [Текст] / С. А. Нагловский. – СПб.: Политехника, 2009. – 336 с.
3. Ларіна, Р. Р. Регіональні логістичні системи (формування, управління та стратегія розвитку) [Текст] / Р. Р. Ларіна. – НАН України. Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк: Изд. «ВИК», 2010. – 372 с.
4. Костоглодов, Д. Д. Маркетинг и логистика фирмы [Текст] / Д. Д. Костоглодов, И. И. Саввиди, В. Н. Стаханов. – М.: ПРИОР, 2008. – 128 с.
5. Плахута, А. А. Логистическая концепция организации производства [Текст] / А. А. Плахута // Маркетинг: теория и практика: сб. науч. тр. – Луганск: Изд-во СУДА, 2008. – С. 148–156.

Усі вимоги логістики до моніторингу й оцінки матеріальних потоків, організації й регулювання їх з моменту виготовлення до безпосереднього виробничого споживання продукції сприяють розвитку міцних зв'язків між постачальниками й споживачами продукції. Підприємства зацікавлені в удосконаленні показників виробничої системи, організовуючи й аналізуючи матеріальний потік. Вони враховують матеріальні потоки не тільки на вході або виході внутрішньофірмового потоку, але й, відповідно, у партнера. Бажаючи поліпшити власні показники, підприємства разом з тим турбуються про забезпечення інтересів партнера й умов для формування договірних відносин з надходження продукції. Крім того, керуючись логістичними підходами й розвиваючи горизонтальні господарські зв'язки, підприємства конкурують між собою в процесі обслуговування споживачів, у збільшенні якості постачання продукції з мінімальними витратами. Надійним інструментом підвищення конкурентоспроможності фірм на товарних ринках виступають методи логістики.

Основною умовою логістики є пошук резервів зменшення витрат на закупівлю, складування, навантаження, розвантаження й відправлення продукції. Зменшення витрат на транспортно-складські операції, зокрема, визначають конкурентні переваги й лідерство в галузі. Важливу роль заслугує при цьому вибір оптимального варіанту видатків на логістичні операції. Істотне значення в логістиці належить оптимізаційним рішенням, наприклад, по нормуванню партій надходжень продукції, скороченню складських перевалок товарів, нормуванню виробничих запасів, формуванню господарських зв'язків.

Реалізація результативного керівництва логістикою підприємства, на наш погляд, повинна базуватися на застосуванні нормативних методів управління. Не можна спиратися на порівняння отриманих результатів і витрат тільки лише з фактичними результатами й витратами в базисному періоді, тобто на оцінці відхилень. Необхідно, крім того, увесь час зіставляти фактичні витрати з економічно обґрунтованими, тобто підрахованими на основі технічних, техніко-економічних і економічних норм і нормативів (за нормами логістичних витрат на випуск одиниці готової продукції, нормами й нормативами використання виробничих потужностей логістичного призначення й т.п.).

Таким чином, підвищений інтерес до логістизації виробництва й постачання свідчить про те, що потенційний внесок у цілі й стратегію підприємства можна виявити при дослідженні й вивченні логістичного потенціалу підприємства.

РЕЗЮМЕ

Свиридко Светлана

Логистизация производственного процесса на промышленном предприятии

Рассмотрены сущность и особенности логистизации производственного процесса на промышленном предприятии. Определены виды логистики, рассмотрены особенности, функции и задачи закупочной логистики. Рассмотрены особенности процесса управления запасами.

RESUME

Svyrydko Svitlana

Logistisation of the production process at the industrial enterprise

The author considers the essence and peculiarities of logistisation of the production process at the industrial enterprise. a The range of logistics is defined. The specific features, functions and tasks of procurement logistics are examined. The peculiarities of the process of stockpile management are considered.

Стаття надійшла до редакції 9.10.2012 р.